

Hagyományőrzés a közművelődési intézményekben és közösségi színterekben a koronavírus időszakában

HuCER konferencia 2021

Horváth Orsolya

- ❖ Hagyományok, néphagyományok fogalmi megközelítései
- ❖ Kulturális és közösségi tanulás, közművelődés
- ❖ Hagyományőrző művelődési formák az országos közművelődési statisztikai jelentés alapján
- ❖ A közművelődési intézmények, közösségi szinterek és a hagyományőrzés kapcsolata
- ❖ A Nemzeti Művelődési Intézet tevékenysége, feladatai
- ❖ Működhet-e az online térben a hagyományőrzés a járvány idején?

Mik azok a hagyományok, néphagyományok?

E.S. Hartland, a *The Science of Fairy Tales* (1891) : „...a gondolkodás és a gyakorlat teljes köre, szokások csakúgy, mint hiedelmek, ceremóniák, történetek, zene, énekek, táncok és más szórakozások, filozófia, babonák és intézmények, melyek szóban és példa útján adódnak át nemzedékről nemzedékre, emlékezet előtti idők óta.” (Hartland, 1891:34)

Eric Hobsbawm a *The Invention of Tradition* (1983) c. könyvében azt írja, hogy a nemzeti hagyományok teljes mértékben kitalált hagyományoknak, a modernizációban kialakult ideologikus eszközöknek mondhatóak.

Nyíri Kristóf (1994) leszögezi azonban, hogy a nemzeti hagyományok anyaga is valóságos, melyhez a nemzetek néprajza szolgálhat alapul.

A néphagyományokra nem a hagyományörzés a jellemzőbb, hanem a hagyományozódás. (Brauer-Benke József, 2011)

„Egy ideje a helyi közösségek is saját kultúrájuk elemeire, mint hagyományra kezdtek tekinteni.” (Vajda, 2016:25). Azaz, nem a természetesnek tűnő, generációkon átívelő szokásokként gondolnak az életük ezen komponenseire, hanem inkább, mint régről maradt, őrzendő szokásokra.

Kulturális és közösségi tanulás, közművelődés?

„A társadalmi aktivitások közepette a csoportokban lejátszódó tanulási folyamatot nevezzük a **közösségi tanulásnak**. Tágabb értelmezésben a közösségi tanulás minden formális, nem formális és informális felnőtt és ifjúsági közösségben és közösségi színtérben zajló, a közösségi aktivitásokból és viszonyulásokból fakadó tanulás.” (Vercseg I., Arapovics M., 2017)

„Juhász Erika szerint a **közösségi művelődés és a közösségi tanulás** egymáshoz szorosan kapcsolódó, egymást feltételező fogalmak. A művelődés folyamata szerinte egyben folyamatos tanulás is, és minden tanulás hozzájárul a művelődésünkhöz. A közösségi tanulás és művelődés fontos eleme a társadalomfejlesztési folyamatoknak. Közösségben tanulni más minőséget jelent, mint az önnevelés, önművelés. A közösségi tanulásban egymástól is tanulhatunk, új ismeretekre teszünk szert, erősödik a „mi” tudata a közösségen belül” (Juhász, 2014, 7)

„A **kulturális tanulást** tehát olyan tanulási formának tekinthetjük, amely a kulturális intézményrendszerben, a sportszervezetekben és a médiában megvalósuló nem formális és informális tanulási tevékenységeket és folyamatokat egyaránt jelent. Ez a megközelítés kizárja a nevezett intézményrendszerekben megvalósuló formális, elsősorban a köz- és felsőoktatásban jelentkező, illetve a nonformális, a szakképzésben és a felnőttképzésben jelentkező tanulási tevékenységet.” (Ponyi, 2020)

„A közösségi tanulás természetesen és jellemző módon van jelen a **hagyományos közművelődési tevékenységekben**. Az alkotó művelődő közösségekben, a klubok, körök, szakkörök életében, a képzések különböző típusaiban, az ismeretterjesztésben, a táborok mindennapjaiban és a különböző kiállítások, műsorok és rendezvények közösségi alkalmain. Megfordítva azt is mondhatjuk, hogy ezek a tevékenységek a közösségi tanulás jellemző formái a kulturális, szűkebb értelemben pedig a közművelődési intézményrendszerben” (Ponyi, 2020)

Országos Közművelődési Statisztikai jelentés (2019)

„2019-ben 12 ezer **alkotó művelődési közösség** működött, összesen 232 ezer taggal. Ebből a második legnagyobb számúak a népi előadóművészeti közösségek, több mint 4 ezer közösséggel, 83 ezer fővel.”*

„A tárgyalkotó népművészeti csoportok száma százal csökkent az előző évhez (2018) képest, 2019-ben 1400 ilyen csoport működött. A csökkenés mellett öröndetes tény, hogy a csökkenő csoportszám mellett a tagság száma ugyanakkor nőtt a 2018-as adathoz képest (18 ezer fő).”*

„A Nemzeti Művelődési Intézet több mintaprogramjaiban is kifejezetten az alkotó művelődési közösségekre koncentrál és rajtuk keresztül (is) igyekszik a magyar közösségek megerősödéséhez hozzájárulni.”*

→ Például: Komatál program (2019)

* Nemzeti Művelődési Intézet (2020): Országos Közművelődési Statisztikai jelentés a 2019. évi és a korábbi statisztikai adatsorok alapján

A közművelődési intézmények, közösségi szinterek és a hagyományörzés kapcsolata

1997. évi CXL. Törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

Az alapszolgáltatások

Közvetlenül : „...a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása”

Közvetetten : majdhogynem mindegyik alapszolgáltatás segíti a hagyományörzés tevékenységét.

20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet a közművelődési alapszolgáltatások, valamint a közművelődési intézmények és a közösségi szinterek követelményeiről

„ ... a helytörténettel, a népművészettel, a népi iparművészettel és a település szellemi kulturális örökségével kapcsolatos csoportot, szakkört, klubot működtet, támogatja a művelődő közösségek ezirányú munkáját.”

A Nemzeti Művelődési Intézet tevékenysége, feladatai

„A területi szintű közművelődési szakmai szolgáltatás keretében ellátandó feladatok:

... a területi szintű amatőr művészeti, népművészeti, hagyományőrző tevékenységek megőrzésének és fejlesztésének, a népi iparművészet, az élethosszig tartó tanulás, a tanórán kívüli nevelés, a szakképzés, az ismeretterjesztés, a közösségfejlesztés, a honismereti, helytörténeti kutatás, az anyanyelvápolás, a kulturális turizmus, a népfőiskolai mozgalom szakmai támogatása ... „

(A 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről)

Működhet-e az 'online térben' a hagyományörzés a járvány idején?

Regisztráció **BELÉPÉS** Webshop

Hírek Szakkörök Oktatók Művelődési házak Ráhangoló Rólunk

Szakkörök

Főkategória

Alkategória

KERESÉS

KIEMELT SZAKKÖRÖK

LEGÚJABB SZAKKÖRÖK

☐ Csak online szakkörök

Nyitunk galéria feltöltése Jógyakorlat feltöltése Profilom **KILÉPÉS**

Rólunk Ajánló Archívum Galéria GYIK Technikai tippek Kapcsolat

KÖZMŰVELŐDÉS „ON”-LINE - KÖZMŰVELŐDÉSI JÓ GYAKORLATOK

A honlap célja, hogy a közművelődési szakemberek részére az online térben megteremtse egy közös platformot, amelyen a szakma jó gyakorlatait megoszthatják egymással. A beküldött videóanyagokat, előadásokat, ismertetőket a Nemzeti Művelődési Intézet hétről hétre szerkesztett műsor formájában adja közre szerdánként 10 órától, ezzel közös gondolkodásra hívja az online munkaértekezletbe bekapcsolódókat. A honlapra feltöltött videók megtekintése díjmentes. A beküldött videóanyagok közzétételéhez a regisztrált beküldő, feltöltő a feltöltéssel hozzájárul.

LEGÚJABB VIDEO

2021.05.19 10:00

Kérdezz-Felelek

Témakör

Válasszon...

Kérdésem

Tegyen fel kérdést az elhangzottakhoz...

CHAT megny

ASzakkör.
TUDÁSUNKKAL KÉZENFOGVA

A SZAKKÖR a Nemzeti Művelődési Intézet tudásmegosztó online felülete, mely 2020 novemberében indult útjára. Célja, hogy a hagyományos szakköri tevékenységek egyes fázisaiba az internet segítségével avassa be a látogatókat, ezáltal összegyűjtse, rendszerezze és népszerűsítse a különböző közösségi tevékenységi formákat.

- Mesterségek szakkörei (pl. hímzés, csipkeverés)
- Ünnepekhez kapcsolódó (pl. Húsvét)
- Népi játszóház

ASzakkör.
TUDÁSUNKKAL KÉZENFOGVA

Regisztráció

BELÉPÉS

Webshop

Hírek

Szakkörök

Oktatók

Művelődési házak

Ráhangelő

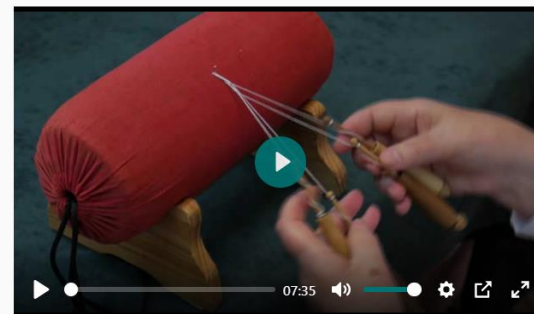
Rólunk

1. FOGLALKOZÁS

Nehézség: ★

Megosztás 37

Amelyben megismerkedhetünk a csipkeverés eszközeivel és a verőkék használatával.

Csatolmányok

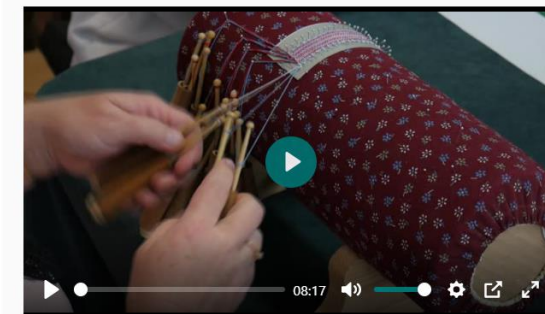
- A csipkeveréshez szükséges eszközök
- A fonás folyamata

2. FOGLALKOZÁS

Nehézség: ★

Megosztás 66

Amelyben megtanuljuk a szövést és a vászonverést.

Csatolmányok

- A vászonverés folyamata
- A vert csipke a csipkék királynője

KÖZMŰVELŐDÉS „ON”-LINE KÖZMŰVELŐDÉSI JÓ GYAKORLATOK

A honlap célja, hogy a közművelődési szakemberek részére az online térben megteremtsen egy **közös platformot**, amelyen a **szakma jó gyakorlatait** megoszthatják egymással. A beküldött videóanyagokat, előadásokat, ismertetőket a Nemzeti Művelődési Intézet hétről hétre szerkesztett műsor formájában adja közre szerdánként 10 órától, ezzel **közös gondolkodásra** hívja az online munkaértekezletbe bekapcsolódókat. A honlapra feltöltött videók megtekintése díjmentes. A beküldött videóanyagok közzétételéhez a regisztrált beküldő, feltöltő a feltöltéssel hozzájárul.

Felhasznált irodalom:

Brauer-Benke, József (2011): Hagyomány és hagyományörzés. Valóság, LIV (1). pp. 96-101.

Giddens, Anthony (1999): Elszabadult világ. Hogyan alakítja át életünket a globalizáció? Budapest: Napvilág Kiadó.

Hartland, A.S. (1891): The Science of Fairy Tales. London: Scott Pub.

Hobsbawm, Eric – Ranger, Terence (1983): The Invention of Tradition. Cambridge University Press, Cambridge–New York–New Rochelle–Melbourne–Sydney, 1–14.

Néprajzi Lexikon (1979): Néprajzi Lexikon II. F-Ka. Főszerkesztő: ORTUTAY Gyula Budapest.

Nyíri, Kristóf (1994): A hagyomány filozófiája. Budapest: T-Twins, MTAK Lukács Archívum.

Vajda, András (2016): Hagyomány, Örökség, Érték. A hagyomány használatának változó kontextusai. In: Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): ERTEK ES KOZOSSEG A hagyomány és az örökség szerepe a változó lokális regiszterekben. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság (2016).

A 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről, URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv>, utoljára letöltve: 2021.05.19.

Juhász, E., Kenyeres, A. Z (2018): A kulturális tanulás esetei, KULTURÁLIS SZEMLE 7. URL: <http://www.kulturalisszemle.hu/10-szam/nemzetkozi-kitekintes/juhasz-erika-kenyeres-attila-zoltan-a-kulturalis-tanulas-esetei>, utoljára letöltve: 2021.05.19.

Csehné Papp I., Kraiciné Szokoly M. (szerk.) (2020). Felnőttkori tanulás. Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545903>. (Letöltve: 2021.05.20. https://mersz.hu/hivatkozas/m762ft_122_p5#m762ft_122_p5).

Ponyi, L. (2020): Kulturális és közösségi tanulás roma közösségi házakban – Egy empirikus kutatás tapasztalatai az észak-magyarországi régióban. Csehné Papp I., Kraiciné Szokoly M. (szerk.) (2020). Felnőttkori tanulás.

Nyíri, Kristóf (1994): A hagyomány filozófiája. Budapest: T-Twins, MTAK Lukács Archívum.

Vercseg, I., Arapovics, M. (2017): Közösségfejlesztés módszertani útmutató. Budapest: Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.

Nemzeti Művelődési Intézet (2020): Országos Közművelődési Statisztikai jelentés a 2019. évi és a korábbi statisztikai adatsorok alapján. Kézirat.

JógyakorlatON honlap (2021): URL: <https://www.jogyakorlaton.hu/>, utoljára letöltve: 2021.05.19.

A Szakkör honlap (2020): URL: <https://aszakkor.hu>, utoljára letöltve, 2021.05.19.